

Grudzień 2015

SYSTEM EDUKACJI W POLSCE W SKRÓCIE 2015

Polskie Biuro Eurydice

SPIS TREŚCI

Struktura, administracja i finansowanie edukacji.....	2
Etapy edukacji	5
Wczesna opieka i edukacja.....	5
Kształcenie obowiązkowe.....	6
Kształcenie nieobowiązkowe.....	8
Szkolnictwo wyższe.....	10
Kształcenie dorosłych	12
Kształcenie specjalne	13
Nauczyciele.....	14

STRUKTURA, ADMINISTRACJA I FINANSOWANIE EDUKACJI

Funkcjonowanie polskiego systemu edukacji w dużej mierze zależy od jego charakterystycznych elementów, do których zaliczyć można m.in.:

- prymat szkolnictwa publicznego nad prywatnym,
- system egzaminów zewnętrznych na zakończenie szkoły podstawowej i szkoły średniej I i II stopnia,
- specyficzną pozycję zawodową nauczycieli, regulowaną Kartą Nauczyciela, która określa zasady zatrudniania, wynagradzania i ścieżkę awansu zawodowego,
- połączenie elementów centralizacji (Minister Edukacji Narodowej oraz Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego) i decentralizacji administrowania placówkami edukacyjnymi (jednostki samorządu terytorialnego).

Konstytucja RP formułuje podstawowe zasady edukacji

- Każdy ma prawo do edukacji.
- Edukacja jest obowiązkowa do ukończenia 18. roku życia.
- Edukacja w szkołach publicznych jest bezpłatna.
- Rodzice mają prawo wyboru dla swojego dziecka innej szkoły niż publiczna.
- Obowiązkiem organów państwa jest zapewnienie obywatelom powszechnego i równego dostępu do kształcenia.

Szkoły dzielą się na publiczne i niepubliczne. Szkoły niepubliczne obejmują szkoły społeczne, szkoły związków wyznaniowych oraz szkoły prywatne, które mogą być finansowane z chętnego wnoszonego przez rodziców uczniów, a także z innych źródeł, np. dotacji prywatnych przedsiębiorstw czy fundacji. Szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych mają prawo do subwencji oświatowej równej tej przyznawanej szkole publicznej.

W polskim systemie edukacji oddzielono obowiązek szkolny od obowiązku nauki. Pierwszy z nich dotyczy dzieci i młodzieży w wieku 6-15 lat, drugi zaś odnosi się do młodzieży w wieku 15-18 lat. Obowiązek szkolny zakłada uczęszczanie do placówki szkolnej w wymaganym okresie, a obowiązek nauki może być realizowany zarówno w formie szkolnej, jak i pozaszkolnej, np. w ramach przygotowania zawodowego u pracodawcy. Obowiązkowy jest również rok przygotowania przedszkolnego dla dzieci 5-letnich. W roku szkolnym 2013/14 aż 95 proc. uczniów realizujących obowiązek szkolny uczęszczało do szkół publicznych prowadzących bezpłatną naukę w ramach podstawy programowej.

System edukacji w Polsce jest zarządzany przez dwie instytucje centralne: **Ministerstwo Edukacji Narodowej** oraz **Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego**. MEN, wraz z regionalnymi kuratorami oświaty, pełni nadzór pedagogiczny nad szkołami. System szkolnictwa wyższego jest kierowany przez MNiSW, a istotną funkcję doradczą pełni Rada Główna Szkolnictwa Wyższego. Uczelnie wyższe pozostają jednak autonomiczne w zakresie regulowania spraw wewnętrznych i kwestii związanych z nauką.

Polityka edukacyjna ustanawiana jest na szczeblu centralnym. Odpowiedzialność za kierowanie przedszkolami, szkołami podstawowymi i średnimi jest natomiast delegowana do władz lokalnych. Sprawy administracyjne i organizacyjne oraz decyzje dotyczące wykorzystywania środków finansowych przez szkoły są przedmiotem konsultacji pomiędzy szkołą i organem prowadzącym szkołę, tj. gminą (w przypadku publicznych przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów) lub powiatem (w przypadku publicznych szkół ponadgimnazjalnych).

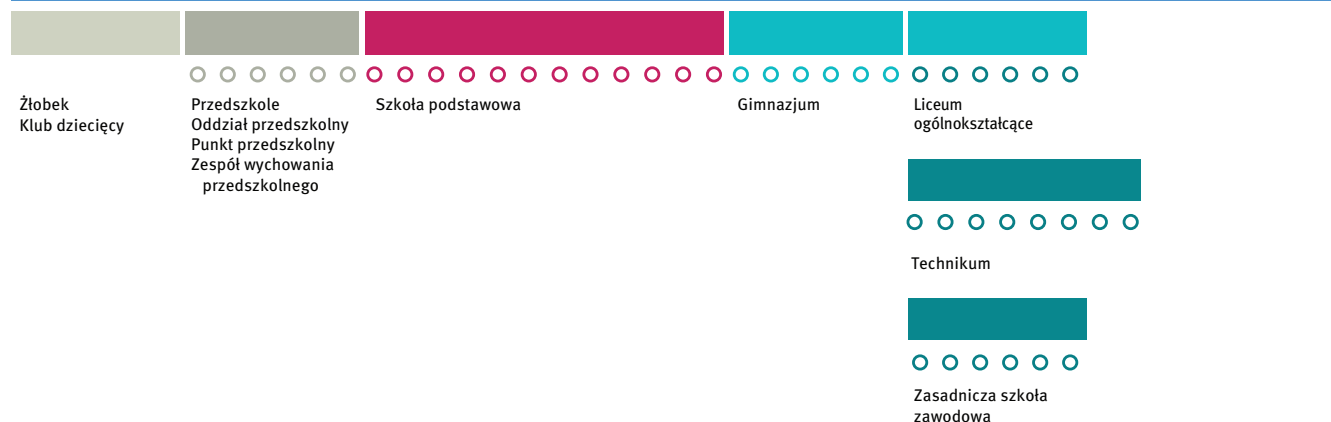
Większość środków finansowych przeznaczanych na edukację pochodzi z budżetu państwa. Wysokość subwencji oświatowej dla wszystkich samorządów jest ustalana co roku i określana w ustawie budżetowej.

W roku szkolnym 2013/14 aż 95 proc. uczniów realizujących obowiązek szkolny uczęszczało do szkół publicznych prowadzących bezpłatną naukę w ramach podstawy programowej.

WIEK UCZNIÓW

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22

Wczesna edukacja i opieka (nie podlega MEN)

Wczesna edukacja i opieka (podlega MEN)

Szkoła podstawowa

Szkolnictwo średnie ogólnokształcące

Szkolnictwo średnie zawodowe

Szkolnictwo policealne

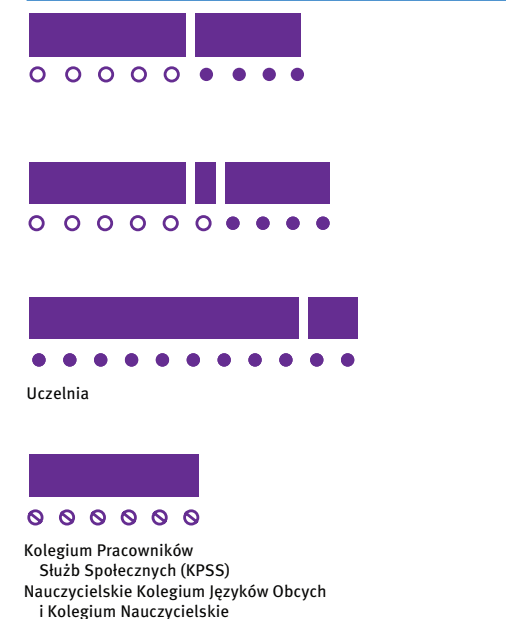
Szkolnictwo wyższe (w pełnym wymiarze)

Obowiązek nauki w pełnym wymiarze

Obowiązek nauki w niepełnym wymiarze

CZAS TRWANIA STUDIÓW (W LATACH)

0 1 2 3 4 5 6 7 8

Odpowiada następującym poziomom ISCED:

○ ISCED 0 ○ ISCED 1 ○ ISCED 2 ○ ISCED 3

● ISCED 4 ● ISCED 5 ○ ISCED 6 ● ISCED 7

Rok odniesienia 2015/2016

ETAPY EDUKACJI

Wczesna opieka i edukacja

Okres wczesnej edukacji i opieki obejmuje dwa etapy dla dwóch grup wiekowych, dla których przewidziano różne formy instytucjonalne.

Opieka nad dziećmi od 0 do 5 lat	
Dzieci w wieku od 0 do 3 lat	Dzieci w wieku od 3 do 5 lat
<ul style="list-style-type: none"> ■ żłobki ■ kluby dziecięce 	<ul style="list-style-type: none"> ■ przedszkola ■ oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych ■ zespoły wychowania przedszkolnego ■ punkty przedszkolne dla dzieci starszych

Żłobki nie są częścią systemu edukacji. Podlegają Ministerstwu Pracy i Polityki Społecznej. Korzystanie ze żłobka jest dobrowolne, a decyzję w tej sprawie podejmują rodzice i opiekunowie. Opieka w żłobku jest objęta opłatą, która w przypadku placówki publicznej stanowi ustaloną w rozporządzeniu stawkę godzinową powiększoną o opłatę za wyżywienie, a w przypadku żłobków prywatnych – ustaloną przez daną placówkę.

Przedszkola należą do systemu edukacji nadzorowanego przez MEN. Edukacja przedszkolna jest dobrowolna dla dzieci 3- i 4-letnich (od 2015 r. gwarantowane jest miejsce w placówce dla każdego 4-latka), ale już w przypadku 5-latków staje się obowiązkiem. Zarówno za uczęszczanie do przedszkoli publicznych, jak i prywatnych pobierane są opłaty, jednak różnią się one zasadniczo. W przypadku placówek publicznych, gminy organizują i prowadzą przedszkola oraz zapewniają w nich bezpłatne zajęcia w ramach podstawy programowej wychowania przedszkolnego, w czasie nie krótszym niż 5 godzin dziennie. Rodzice dzieci pozostających w przedszkolu dłużej niż 5 godzin płacą za dłuższy czas pobytu i dodatkowe zajęcia oraz posiłki. Od września 2013 r. wysokość opłat nie może być jednak wyższa niż 1 zł za każdą dodatkową godzinę pobytu w przedszkolu, wliczając w to koszty zajęć dodatkowych. Ponadto poszczególne gminy, stosownie do potrzeb, organizują różne formy pomocy dla rodzin z małymi dziećmi żyjących w szczególnie trudnych warunkach materialnych, np. zwolnienie częściowe lub całkowite z opłat za korzystanie z przedszkoli czy pomoc materialną i rzeczową.

W roku szkolnym 2013/14 funkcjonowało niemal 21,5 tys. placówek przedszkolnych, do których uczęszczało prawie 1,3 mln dzieci.

Odsetek 4-latków w placówkach przedszkolnych w latach 1998, 2009 i 2014

1998	28%
2009	53%
2014	71%

Kształcenie obowiązkowe

Kształcenie obowiązkowe w pełnym wymiarze trwa 10 lat i obejmuje: ostatni rok wychowania przedszkolnego, 6-letnią szkołę podstawową oraz 3-letnie gimnazjum (szkołę średnią I stopnia).

W roku szkolnym 2013/14 funkcjonowało 13,4 tys. szkół podstawowych i 7,6 tys. gimnazjów, do których uczęszczało, odpowiednio, 2,15 i 1,14 mln uczniów.

Etapy edukacyjne w kształceniu obowiązkowym	Czas trwania	Wiek uczniów
Przedszkole	1 rok	5 lat*
Szkoła podstawowa	6 lat	6–12 lat**
Gimnazjum	3 lata	12–15 lat***

* od 2011 r.

** lub 7-13 lat w przypadku uczniów rozpoczynających naukę w wieku 7 lat (rok szkolny 2014/2015 lub wcześniej)

*** lub 13-16 lat w przypadku uczniów rozpoczynających naukę w szkole podst. w wieku 7 lat (rok szkolny 2014/2015 lub wcześniej)

Kryteria przyjęć

Nauka w **szkole podstawowej** jest bezpłatna dla wszystkich uczniów, a jedynym kryterium przyjęcia do pierwszej klasy jest wiek dziecka. W roku szkolnym 2014/2015 obniżono wiek rozpoczęcia z 7 do 6 lat (6-latki urodzone w 1. połowie roku), a od roku 2015/2016 naukę w szkole podstawowej rozpoczynają obowiązkowo wszystkie dzieci 6-letnie.

Przyjęcie ucznia do **gimnazjum** odbywa się na podstawie świadectwa ukończenia szkoły podstawowej i przystąpienia do zewnętrznego sprawdzianu po 6. klasie szkoły podstawowej. Obecnie do gimnazjum uczęszcza młodzież w wieku 13-16 lat.

Rok szkolny obejmuje około 180 dni nauki i trwa od września do czerwca. Jest podzielony na dwa semestry. Lekcje przedmiotów obowiązkowych na ogół odbywają się pięć razy w tygodniu. Przepisy określają normy dotyczące liczby uczniów tylko dla klas 1-3 szkoły podstawowej: liczba dzieci w klasie nie powinna przekraczać 25. Jeśli niemożliwe jest utrzymanie tego limitu, do danej klasy zostaje przydzielony dodatkowy nauczyciel. Podstawowym kryterium podziału uczniów na klasy jest ich wiek. Na pierwszym etapie kształcenia, tj. w klasach 1-3 (edukacja wczesnoszkolna), nauczanie odbywa się w formie zintegrowanej, kiedy to wszystkich przedmiotów uczy jeden nauczyciel, z wyjątkiem zajęć z języka obcego (nauczyciel języka). Od drugiego etapu, tj. od 4. do 6. klasy oraz w gimnazjum – w podziale na przedmioty, gdzie lekcje prowadzą nauczyciele poszczególnych przedmiotów.

Podstawy programowe dla nauczania zintegrowanego i przedmiotowego są takie same dla wszystkich uczniów i są tworzone przez zespoły ekspertów powołane przez MEN. Nauczyciele mogą wybierać podręczniki z listy zatwierdzonej przez MEN, jak również decydować o stosowanych metodach nauczania i oceny czy o wprowadzaniu innowacyjnych metod nauczania. Wybierają również programy nauczania lub opracowują własny program oparty na podstawie programowej. Zestaw programów nauczania obowiązujący w szkole zatwierdza dyrektor szkoły.

Obowiązkowy zakres kształcenia na poszczególnych etapach edukacyjnych

Obowiązkowy zakres kształcenia na poszczególnych etapach edukacyjnych			Treści nauczania
<p>I etap (kl. 1-3 szk. podst.): edukacja wczesnoszkolna, na którą składają się: edukacja polonistyczna, społeczna, przyrodnicza, matematyczna i zajęcia techniczne oraz język obcy nowożytny, edukacja muzyczna i plastyczna, zajęcia komputerowe, wychowanie fizyczne.</p>	<p>II etap (kl. 4-6 szk. podst.): język polski, historia i społeczeństwo, język obcy nowożytny, matematyka, przyroda, muzyka, plastyka, zajęcia techniczne, zajęcia komputerowe, wychowanie fizyczne, zajęcia z wychowawcą.</p>	<p>III etap (kl. 1-3 gimnazjum): język polski, historia, wiedza o społeczeństwie, język obcy nowożytny, drugi język obcy nowożytny, matematyka, fizyka, chemia, biologia, geografia, plastyka, muzyka, zajęcia techniczne, zajęcia artystyczne, informatyka, edukacja dla bezpieczeństwa, wychowanie fizyczne, zajęcia z wychowawcą.</p>	

Ocena wiedzy i umiejętności uczniów w ciągu roku szkolnego pozostaje w gestii nauczycieli w ramach wewnątrzszkolnego systemu oceniania. Oceny dokonuje się na podstawie regularnych sprawdzianów pisemnych i ustnych. Wyniki uzyskane przez uczniów na zakończenie każdego semestru muszą zostać zatwierdzone przez radę pedagogiczną

szkoły. Uczniowie, którzy nie uzyskali zadowalających wyników, mogą, na podstawie decyzji rady pedagogicznej, powtarzać klasę.

Egzaminowanie

System oceny zewnętrznej uczniów obejmuje następujące ujednoczone sprawdziany i egzaminy:

- **sprawdzian szóstoklasisty** – przeprowadzany na zakończenie szkoły podstawowej powszechnej, obowiązkowy sprawdzian umiejętności wymaganych w podstawie programowej, niemający funkcji selekcyjnej. Przystąpienie do sprawdzianu umożliwia rozpoczęcie nauki w gimnazjum, a jego wyniki dostarczają uczniom, rodzicom i obydwu szkołom informacji o poziomie osiągnięć ucznia;
- **egzamin gimnazjalny** – przeprowadzany na zakończenie gimnazjum powszechnej, obowiązkowy egzamin oparty na wymaganiach zawartych w podstawie programowej. Składa się z trzech części: humanistycznej (historia, WOS oraz język polski); matematyczno-przyrodniczej (biologia, chemia, fizyka, geografia i matematyka) i językowej (język obcy nowożytny). Wyniki egzaminu wraz z końcową oceną osiągnięć ucznia odnotowaną na świadectwie decydują o przyjęciu go do szkoły średniej II stopnia.

Wszystkie sprawdziany i egzaminy zewnętrzne są przeprowadzane przez specjalnie utworzone instytucje: osiem okręgowych komisji egzaminacyjnych, wspomaganych i nadzorowanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną.

Kształcenie nieobowiązkowe

Do **nieobowiązkowych szkół ponadgimnazjalnych**, tj. liceów, techników i zasadniczych szkół zawodowych, zarządzanych przez władze powiatowe, uczęszcza zdecydowana większość młodzieży z przedziału wiekowego 16-19/20 lat, których wciąż dotyczy obowiązek nauki, choć obowiązek szkolny już nie. Poza szkołami ponadgimnazjalnymi, na poziomie szkolnictwa średniego funkcjonują ponadto szkoły policealne przeznaczone dla osób mających wykształcenie średnie ogólne. Nauka w szkole policealnej trwa od 1 roku do 2,5 lat i pozwala – po zdaniu odpowiednich egzaminów – uzyskać dyplom (dyplomy) potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

O przyjęciu ucznia do szkoły średniej II stopnia decyduje liczba punktów na świadectwie gimnazjalnym (obliczana na podstawie ocen z określonych przedmiotów i innych osiągnięć), łącznie z liczbą punktów uzyskanych z egzaminu gimnazjalnego. Szczegółowe zasady przyjęć są określane przez poszczególne szkoły ponadgimnazjalne.

Szkoły ponadgimnazjalne			W roku szkolnym 2013/14 zarejestrowano 2,3 tys. liceów ogólnokształcących, do których uczęszczało około 550 tys. uczniów, niemal 2 tys. techników, z 515 tys. uczniów, 1,7 tys. zasadniczych szkół zawodowych z ok. 184 tys. uczniów, oraz 2,4 tys. szkół policealnych z 273 tys. uczniów.
Typ szkoły	Czas trwania	Wiek uczniów	
Liceum ogólnokształcące	3 lata	16-19 (15-18)	
Technikum	4 lata	16-20 (15-19)	
Zasadnicza szkoła zawodowa	3 lata	16-19 (15-18)	
Szkoła policealna	1-2,5 roku	19-21 (18-20)	

Na poziomie szkoły średniej II stopnia obowiązuje nauczanie przedmiotowe. Ministerstwo Edukacji Narodowej określa podstawę programową kształcenia ogólnego dla każdego rodzaju szkoły i dla każdego przedmiotu. Przedmioty są nauczane na poziomie podstawowym lub rozszerzonym. Uczeń wybiera od dwóch do czterech przedmiotów, które realizuje w zakresie rozszerzonym pod kątem egzaminu maturalnego, w tym przynajmniej jeden spośród następujących: historia, geografia, biologia, chemia, fizyka.

Nauczyciele mogą wybierać podręczniki z listy zatwierdzonej przez MEN, a także samodzielnie decydować o stosowanych metodach dydaktycznych, technikach oceny oraz wyborze programu nauczania, które zatwierdza do stosowania w danej szkole jej dyrektor. Nauczyciele mogą również opracowywać własne programy nauczania oparte na podstawie programowej i przedkładać je dyrektorowi szkoły do zatwierdzenia.

Przedmioty nauczane w poszczególnych typach szkół*

dla liceum ogólnokształcącego: język polski, język obcy nowożytny, drugi język obcy nowożytny, historia, wiedza o społeczeństwie, wiedza o kulturze, matematyka, fizyka, chemia, biologia, geografia, podstawy przedsiębiorczości, informatyka, wychowanie fizyczne, edukacja dla bezpieczeństwa, zajęcia z wychowawcą, przedmioty w zakresie rozszerzonym.	dla technikum: język polski, język obcy nowożytny, drugi język obcy nowożytny, historia, wiedza o społeczeństwie, wiedza o kulturze, matematyka, fizyka, chemia, biologia, geografia, podstawy przedsiębiorczości, informatyka, wychowanie fizyczne, edukacja dla bezpieczeństwa, zajęcia z wychowawcą, przedmioty w zakresie rozszerzonym, kształcenie zawodowe teoretyczne, kształcenie zawodowe praktyczne.	dla zasadniczej szkoły zawodowej: język polski, język obcy nowożytny, historia, wiedza o społeczeństwie, matematyka, fizyka, geografia, biologia, chemia, podstawy przedsiębiorczości, informatyka, wychowanie fizyczne, edukacja dla bezpieczeństwa, kształcenie zawodowe teoretyczne, kształcenie zawodowe praktyczne, zajęcia z wychowawcą.	Ramowe plany nauczania
--	---	---	------------------------

* Przedmioty wspólne dla LO i technikum, wspólne dla technikum i ZSZ, wspólne dla wszystkich typów szkół.

Ocena uczniów przebiega podobnie jak w ramach kształcenia obowiązkowego – uczeń jest promowany do następnej klasy, jeśli otrzyma na koniec roku szkolnego min. ocenę dopuszczającą ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych. W przypadku jednej oceny niedostatecznej może zdawać egzamin poprawkowy, nie zdawszy go jednak, musi powtarzać klasę. Rada pedagogiczna szkoły może zdecydować o warunkowym promowaniu ucznia, jeśli ocena niedostateczna dotyczy jednego przedmiotu raz w ciągu trwania nauki w określonym typie szkoły średniej. Na zakończenie nauki szkoły przeprowadzają egzaminy zewnętrzne, a uczniowie, którzy je zdali, otrzymują odpowiednie świadectwa.

Egzaminowanie

Egzamin maturalny jest przeprowadzany przez licea i technika, zdany uprawnia do ubiegania się o przyjęcie na studia. Matura składa się z zewnętrznego egzaminu pisemnego (przygotowywanego i ocenianego przez zewnętrzne komisje egzaminacyjne) i wewnętrznego egzaminu ustnego (oceniającego przez komisję egzaminacyjną). Egzamin jest przeprowadzany na podstawie wymagań zawartych w podstawie programowej.

Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie jest przeprowadzany w szkołach zasadniczych, technikach i szkołach policealnych i ocenia poziom opanowania przez ucznia wiedzy i umiejętności z zakresu danej (jednej) kwalifikacji, opisanej w podstawie programowej kształcenia w zawodach. Liczba egzaminów w danym zawodzie jest zależna od liczby wyodrębnionych kwalifikacji, w praktyce jest to jeden, dwa lub trzy egzaminy. Egzamin składa się z dwóch części: pisemnej (test) i praktycznej (zadanie praktyczne). Wraz z wydaniem świadectw potwierdzających wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w zawodzie i odpowiednie wykształcenie ucznia, szkoły wydają dyplomy potwierdzające kwalifikacje zawodowe.

Egzaminy na zakończenie szkoły średniej II stopnia są ujednolicone i zewnętrzne. Wszystkie sprawdziany i egzaminy są przeprowadzane przez specjalnie utworzone w tym celu instytucje – okręgowe komisje egzaminacyjne, wspomagane i nadzorowane przez Centralną Komisję Egzaminacyjną.

Szkolnictwo wyższe

Szkolnictwo wyższe jest realizowane przez autonomiczne uczelnie prowadzące studia pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia. Formę pięcioletnich (lub dłuższych) jednolitych studiów magisterskich realizuje jedynie kilka kierunków, m.in. prawo i medycyna. Studia doktoranckie, oprócz tych prowadzonych na uczelniach, są oferowane przez instytuty badawcze, takie jak Polska Akademia Nauk. Poza systemem szkolnictwa wyższego, ale równorzędnie w stosunku do szkół wyższych, funkcjonują kolegia pracowników służb społecznych umożliwiające absolwentom uzyskanie tytułu licencjata uczelni wyższej.

Uczelnie i organizacja studiów

Szkolnictwo wyższe obejmuje wiele typów uczelni, począwszy od uniwersytetów, poprzez uczelnie medyczne i teologiczne, wyższe szkoły techniczne, rolnicze, ekonomiczne, pedagogiczne i morskie, po akademie wychowania fizycznego oraz uczelnie służb państwowych, wojskowe i artystyczne. Szkoła wyższa uzyskuje status uczelni akademickiej, jeśli min. jedna jednostka organizacyjna w ramach jej struktur jest uprawniona do nadawania stopnia naukowego doktora. Uczelnie nieposiadające tych uprawnień mają status uczelni nieakademickich (zawodowych).

Prawo o szkolnictwie wyższym wyróżnia stacjonarny i niestacjonarny system studiów. Studia stacjonarne (dzienne) w uczelniach państwowych są zasadniczo bezpłatne. Studia niestacjonarne (wieczorowe, zaoczne, eksternistyczne) w uczelniach państwowych oraz studia w uczelniach prywatnych wiążą się z koniecznością ponoszenia opłaty czesnego w wysokości ustalonej przez uczelnię.

W roku akademickim 2013/14 w Polsce działały 439 uczelnie publiczne i niepubliczne, w których kształciło się 1,55 mln studentów.

439
uczelni

98 735
nauczycieli akademickich

Warunkiem ubiegania się o przyjęcie na studia we wszystkich uczelniach jest posiadanie świadectwa maturalnego. Przyjęcie na studia zasadniczo jest zależne od wyników matury, jednak poszczególne uczelnie i wydziały mogą wprowadzać dodatkowe wymagania wstępne (np. testy predyspozycji na kierunkach artystycznych i sportowych).

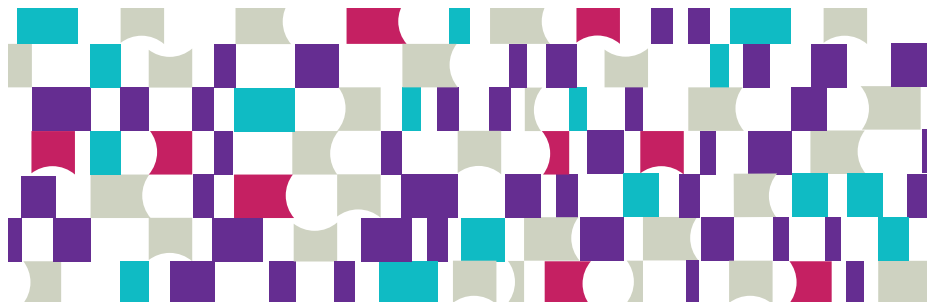
Studia pierwszego stopnia trwają 6 lub 7 semestrów i kończą się uzyskaniem dyplomu kwalifikacji zawodowych i tytułu zawodowego licencjata lub inżyniera, który uprawnia do kontynuowania nauki na studiach drugiego stopnia (4 lub 5 semestrów). Studia te, jak również jednolite studia magisterskie (9 do 12 semestrów) pozwalają uzyskać tytuł magistra, magistra inżyniera lub lekarza. Absolwenci z tytułem zawodowym magistra mogą ubiegać się o przyjęcie na studia doktoranckie.

KSZTAŁCENIE DOROSŁYCH

Kształcenie dorosłych ma na celu stworzenie osobom dorosłym szans na uzupełnienie i poszerzenie wiedzy, zdobycie kwalifikacji i umiejętności do celów zawodowych i osobistych, przystosowanie się do zmieniających się technologii czy przygotowanie do zmiany pracy. Prowadzone jest w formach szkolnych i pozaszkolnych w szkołach dla dorosłych, placówkach kształcenia ustawicznego i praktycznego, w ośrodkach doksztalania i doskonalenia zawodowego, a także w formie studiów podyplomowych. Jednocześnie, w ramach systemu szkolenia osób bezrobotnych i poszukujących zatrudnienia, organizowane są kursy zawodowe, np. w urzędach pracy.

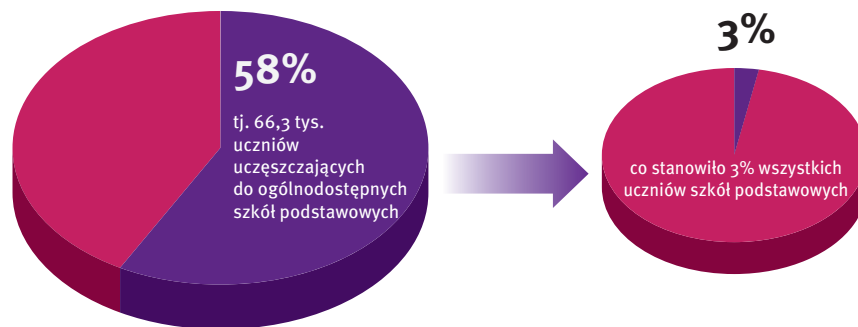
Instytucje kształcenia i szkolenia dorosłych	
<p>Edukacja formalna, tj. podmioty oferujące kształcenie prowadzące do potwierdzonych efektów uczenia się</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ szkoły, ■ placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego, ośrodki doksztalania i doskonalenia zawodowego, ■ uczelnie, ■ inne prowadzące działalność edukacyjną. 	<p>Edukacja pozaformalna, tj. podmioty oferujące kształcenie nieprowadzące do potwierdzonych efektów uczenia się</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ szkoły, ■ placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego, ośrodki doksztalania i doskonalenia zawodowego, ■ uczelnie, ■ inne prowadzące działalność edukacyjną ■ pracodawcy, pracobiorcy, organizacje obywatelskie.

KSZTAŁCENIE SPECJALNE

Kształcenie specjalne stanowi integralną część polskiego systemu edukacji. Uczniowie obejmowani są odpowiednią formą kształcenia na podstawie orzeczenia wydanego przez zespół specjalistów, opartego na wynikach badań psychologicznych, pedagogicznych i lekarskich. Około 50 proc. dzieci z orzeczeniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych kształci się w szkołach specjalnych lub klasach specjalnych w szkołach ogólnodostępnych, pozostałe dzieci z orzeczeniem kształcą się w klasach i szkołach integracyjnych oraz ogólnodostępnych. Dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi stanowią ok. 3 proc. ogółu uczniów w szkołach podstawowych i ok. 4 proc. w gimnazjach. Kształcenie dziecka mającego specjalne potrzeby w placówce ogólnodostępnej wymaga pozytywnej opinii właściwego organu i/lub zgody rodziców.

Uczniowie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego na poziomie szkoły podstawowej w roku szkolnym 2013/2014.

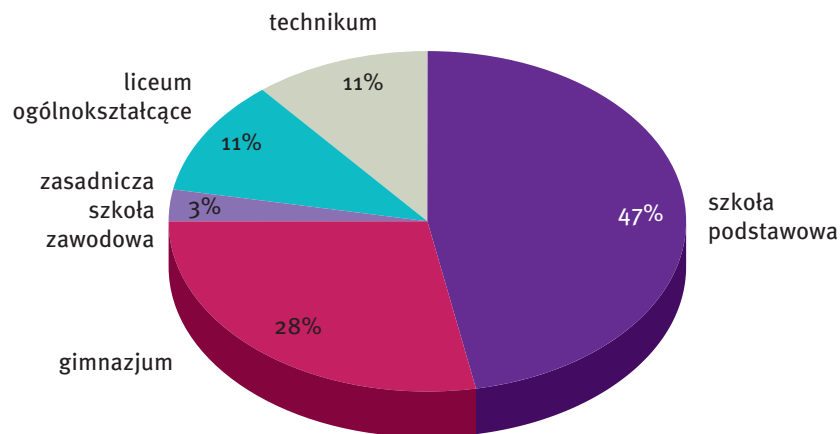
Uczniowie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego na poziomie gimnazjum w roku szkolnym 2013/2014.

NAUCZYCIELE

Nauczyciele muszą mieć wyższe wykształcenie, jednak rodzaj wymaganych studiów zależy od etapu edukacyjnego, na którym nauczają. Przepisy określają wymagania dla poszczególnych poziomów: dla przedszkola i szkoły podstawowej jest to licencjat, dla gimnazjum i szkoły programowo wyższej – magister. Przyszły nauczyciel przedmiotu musi w ramach kształcenia odbyć przygotowanie w trzech obowiązkowych obszarach: merytorycznym, dydaktycznym i psychologiczno-pedagogicznym.

Nauczyciele według typu szkoły (w proc.)

Awans zawodowy

Karta Nauczyciela określa cztery stopnie awansu zawodowego:

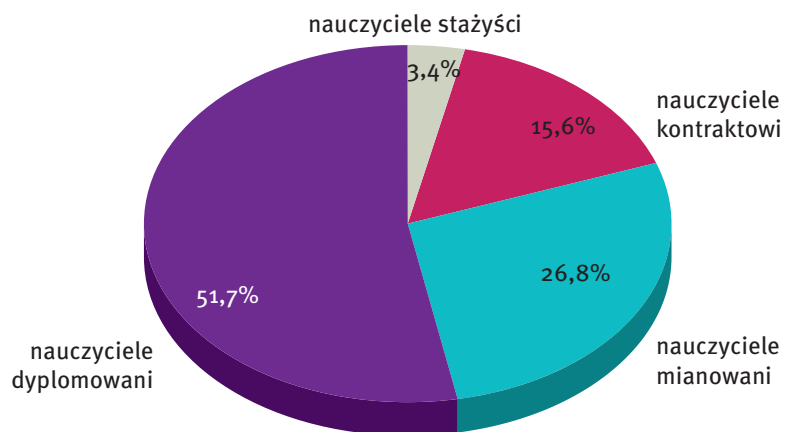
- 1) nauczyciel stażysta,
- 2) nauczyciel kontraktowy,
- 3) nauczyciel mianowany,
- 4) nauczyciel dyplomowany.

Zgodnie z Kartą Nauczyciela, nauczyciele stażysty i nauczyciele kontraktowi są zatrudniani na podstawie umowy o pracę (pierwsi na czas określony, drudzy – nieokreślony), nauczycieli mianowanych i dyplomowanych natomiast zatrudnia się na podstawie mianowania. Nauczyciele dyplomowani z wybitnymi osiągnięciami mogą również otrzymać tytuł honorowego profesora oświaty.

Nauczyciele akademicy podlegają odrębnym przepisom.

Odsetek nauczycieli ze względu na stopień awansu zawodowego (w proc.)

W roku szkolnym 2013/14 w Polsce zatrudnionych było niemal 476 tys. nauczycieli (w przeliczeniu na etaty). Ze względu na stopień awansu zawodowego, ponad połowę z nich stanowili nauczyciele dyplomowani, a prawie jedną trzecią - mianowani. Jeśli chodzi o typ szkoły, zdecydowaną większość stanowili nauczyciele szkół podstawowych.

EURYDICE - ZROZUMIEĆ EDUKACJĘ W EUROPIE

Sieć Eurydice dostarcza informacji i analiz nt. systemów kształcenia i polityki edukacyjnej w Europie. Aktualnie składa się z 41 biur krajowych w 37 państwach uczestniczących w unijnym Programie Erasmus+ (kraje UE, Bośnia i Hercegowina, Islandia, Liechtenstein, Czarnogóra, Macedonia, Norwegia, Serbia, Szwajcaria i Turcja). Prace sieci koordynuje Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego (EACEA) w Brukseli, która przygotowuje i analizuje zebrane informacje oraz publikuje opracowania, dostarczając równocześnie wielu informacji na swoich stronach internetowych.

Polskie Biuro Eurydice (działające od 1996 r., aktualnie usytuowane w Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji) zbiera informacje do raportów na poziomie krajowym i, wraz z ekspertami z Ministerstwa Edukacji, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego i instytucji badawczych, bierze udział w prowadzonych analizach i aktywnie współtworzy raporty Sieci. Biuro odpowiada za stałą aktualizację dwujęzycznego dossier o polskim systemie edukacji w zakładce *Countries* na stronie europejskiego Eurydice, jak również za przygotowywanie polskiej wersji najważniejszych publikacji sieci.

Więcej informacji na temat europejskich systemów edukacyjnych i publikacji Eurydice na stronie Polskiego Biura:

www.eurydice.org.pl

facebook.com/eurydicepolska

Opracowanie: Polskie Biuro Eurydice.

Redaktor prowadzący: Beata Maluchnik

Współpraca redakcyjna: Anna Grabowska, Magdalena Górowska-Fells

Korekta: Agnieszka Karolczuk

Skład: Piotr Konopka

© Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Warszawa 2015

ISBN 978-83-64032-64-6.

Polskie Biuro Eurydice
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
ul. Mokotowska 43, 00-551 Warszawa

www.eurydice.org.pl
tel. 22 463 13 70
euridice@frse.org.pl